

Pasning uden for hjemmet har stor betydning

Børn i dagtilbud klarer sig bedre i folkeskolen

Børn, der var i enten dagpleje eller vuggestue som 2-årige, klarer sig bedre ved afgangsprøverne i 9. klasse end børn, der blev passet hjemme, når man tager højde for baggrundsforhold. Børn, som blev passet i enten dagpleje eller vuggestue, har bedre chancer for at opnå mindst 2 ved afgangsprøverne i dansk og matematik i folkeskolen. Chancerne forbedres med 6 procentpoint, når man kontrollerer for baggrundsforhold, og analysen viser desuden, at børn af ufaglærte har størst effekt af dagtilbud.

af senioranalytiker **Mie Dalskov Pihl**

17. september 2014

Analysens hovedkonklusioner

- Ikke kun skolegang er vigtig. Børn, der var i enten dagpleje eller vuggestue som 2-årige, klarer sig bedre ved afgangsprøverne i 9. klasse end børn, der blev passet hjemme, når man tager højde for baggrundsforhold. Effekten er endda størst for børn af ufaglærte forældre.
- Overordnet set forøges chancerne for at opnå mindst 2 i dansk og matematik ved afgangsprøverne i dansk og matematik med 6 procentpoint, hvis man har været i dagtilbud som 2-årig.
- For børn af ufaglærte forældre forøges chancerne med 7 procentpoint, mens effekten for børn af forældre med enten faglært eller videregående uddannelse er 1,4 procentpoint lavere.
- Ikke nok med at de, der var i dagtilbud, havde en effekt af det. Analysen viser desuden, at børn af ufaglærte, der ikke var i dagtilbud, ville have haft en gevinst i samme størrelsesorden som dem, der var i dagtilbud. Til gengæld er potentialet blandt børn af forældre med en uddannelse ikke nær så stort.

Kontakt

Senioranalytiker
Mie Dalskov Pihl
Tlf. 33557720
Mobil 26204036
md@ae.dk

Kommunikationschef
Mikkel Harboe
Tlf. 33 55 77 28
Mobil 28 36 87 50
mh@ae.dk

Børn i dagtilbud klarer sig bedre i danske og matematik

Ikke kun kundskaberne fra folkeskolen har betydning for, hvordan unge klarer sig i livet. Forskningen viser nemlig, at investeringer i de tidlige år, dvs. allerede før skolealderen, er vigtige. En tidlig pædagogisk indsats hos børn har stor betydning for både den kort- og langsigtede udvikling af børns sociale, emotionelle og kognitive evner, og det, børn får med sig i de tidlige år, er både vigtigt for den enkelte og for samfundet.

James Heckman er en af dem, der har forsket på området, og hans resultater, der blandt andet omfatter den efterhånden velkendte Heckman-kurve, viser, at det ikke bare kan betale sig at investere i børn tidligt i livet, men også at det ofte giver det bedste afkast at investere i små børn. Det er der flere forklaringer på. Fx baner den tidlige indsats vejen for senere indsatser; et barn, der har fået den fornødne stimulering gennem de tidlige barneår, er måske mere klar til at modtage undervisning end et barn, der ikke har fået samme stimulering og træning i førskole-aktiviteter. Børn fødes med forskellige evner. Derudover påvirkes børn forskelligt af forældre. Som årene går, vokser forskellen mellem børn. Det begynder måske med forskel i ordforråd, dernæst læsefærdigheder og senere forskel i job- og livsmuligheder. Derfor er det helt centralt med investeringer i selv de små børn, hvis man skal forsøge at bryde den sociale arv.

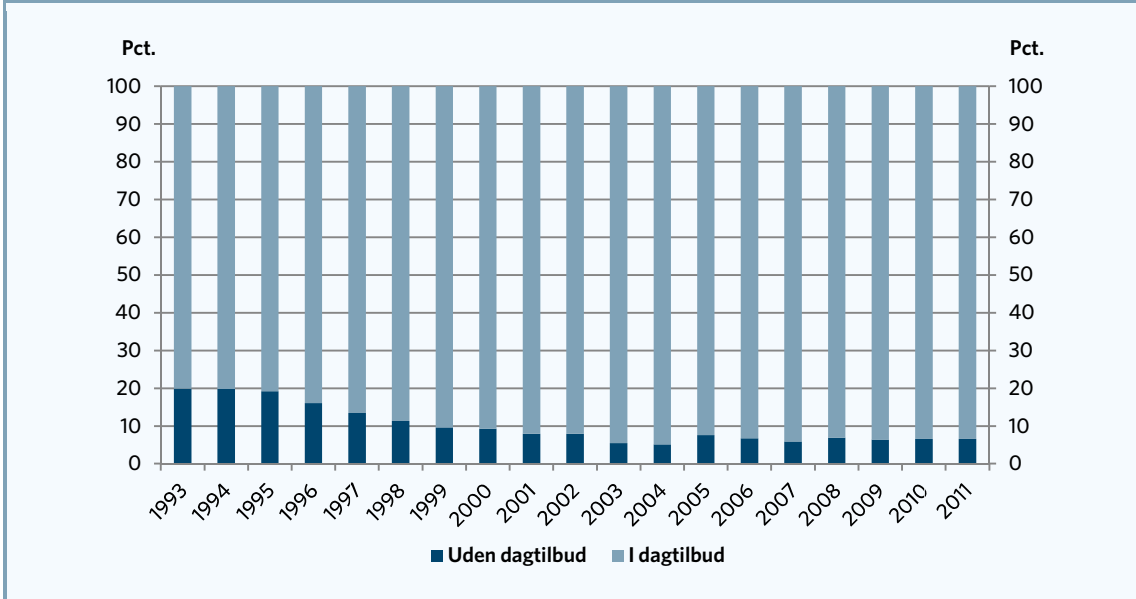
Også i dansk sammenhæng er der studier, der peger på, at investering i små børn betaler sig. Dog vedrører den danske litteratur primært vuggestuer og daginstitutioner eller direkte sammenligninger mellem disse og dagpleje. Nielsen & Christoffersen (2009) har i en gennemgang af forskningen i børn i 3-5 årsalderen fundet, at kvaliteten i daginstitutionen har stor betydning for barnets udvikling af sociale, emotionelle og kognitive evner på både kort- og lang sigt. Her har man set på pædagog/børn forholdet, uddannet personale, normeringer, alder ved pasningens start og samarbejdet mellem forældre og daginstitution, der alle er forhold af betydning for kvaliteten i en daginstitution. BUPL (2012) og Broström (2012) finder begge positive effekter af vuggestuer eller daginstitutioner i forhold til dagpleje.

AE har i det følgende undersøgt, hvordan børn, der har gået i dagtilbud som 2-årige, klarer sig sammenlignet med børn, der ikke gik i dagtilbud.

I figur 1 ses, at hovedparten af danske børn er i dagtilbud som 2-årige, dvs. enten dagpleje eller vuggestue¹. I begyndelsen af 1990'erne var en femtedel af de 2-årige ikke i dagtilbud, mens andelen i dag er mere end halveret til omkring 6-7 procent.

¹ Inkl. integrerede institutioner og andre former for pasning.

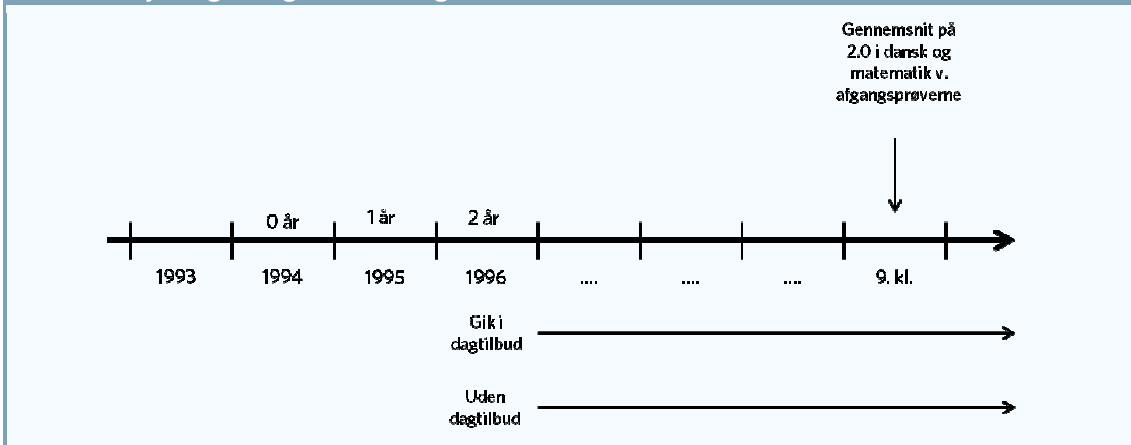
Figur 1. 2-årige fordelt efter dagtilbud, 1993-2011

Anm.: Børn, der boede i kommuner, der ikke indberettede til daginstitutionsregisteret er udeladt af analysen.
 Kilde: AE på baggrund af data fra Lovmodellens datagrundlag.

AE har undersøgt, hvordan unge, der var i dagtilbud som 2-årige (dagpleje eller vuggestue) har klaret sig i forhold til børn, der ikke var i dagtilbud, når man ser på karaktererne ved afgangsprøverne i 9. klasse. Boks 1 illustrerer undersøgelsen, hvor omkring 13.000 børn er undersøgt i forhold til deres karakterer ved afgangsprøverne i 9. klasse i dansk og matematik, alt efter om de var i dagtilbud som 2-årige i 1996².

Boks 1. Betydning af dagtilbud for unge

² En del kommuner havde mangelfulde indberetninger til daginstitutionsregisteret i begyndelsen af 1990'erne. I analysen er alle børn udeladt, der boede i en af disse kommuner. Derudover er også udeladt børn, der ikke boede sammen med mindst en af forældrene, hvilket udelukker børn, der boede på institutioner. Danmarks Statistik har oplyst, at indskrivningsdata i daginstitutionsregisteret ikke er komplet, idet børn i selvejende institutioner ikke nødvendigvis er omfattet. Det betyder, at der i gruppen af børn, der ikke går i dagtilbud potentielt kan være nogle børn, der faktisk var indskrevet i en selvejende institution. Vi har derfor sammenlignet daginstitutionsregisteret med tal fra Statistikbanken, hvor vi har konstateret at dækningsgraden ligger på 98-100 pct. når man som vi har gjort, udelader kommuner, hvor ingen var indskrevet i 1996 blandt de 2-årige som analysen omhandler. Det betyder, at der i gruppen af børn, der ifølge registeret ikke var i dagtilbud henover de tilbageværende kommuner kan indgå 0-2 pct. som reelt gik i en selvejende institution. Det kan have påvirket resultaterne i retning af at undervurdere den faktiske effekt af at gå i dagtilbud, idet børn, der var afsted, indgik i kontrolgruppen. Denne undersøgelse, hvor daginstitutionsregisteret kobles sammen med individualspecifikke oplysninger er dog eneste mulighed for at lave en registerbaseret analyse af effekten af dagtilbud.

Når man undersøger effekten af dagtilbud, er det vigtigt at tage højde for, at mange forhold, ud over om den unge blev passet uden for hjemmet som 2-årig, kan tænkes at påvirke karaktererne ved afgangsprøverne. Derudover må man også tage højde for, at det ikke er tilfældigt, hvem der bliver passet uden for hjemmet. Fx er det nærliggende at tænke sig, at forældrenes uddannelsesniveau og arbejdsmarkedsstatus har betydning for, om man har sit barn passet uden for hjemmet, ligesom unge fra uddannelsesstærke hjem ofte klarer sig bedre i uddannelsessystemet.

Ud fra detaljerede baggrundsoplysninger er det undersøgt, hvad betydning det har at gå i dagtilbud som 2-årig på chancerne for at afslutte afgangsprøverne i 9. klasse i dansk og matematik med mindst 2,0 i gennemsnit, når man holder alle andre faktorer udenfor. Der tages højde for en lang række baggrundsforhold, der både direkte og indirekte forventes at have en betydning for chancerne for at fuldføre afgangsprøverne med mindst 2 i gennemsnit. Følgende forhold er inddraget: mors og fars uddannelse i fødselsåret, barnets køn og herkomst, familietype (enlig, samboende med og uden børn, gift) i fødselsåret, mors og fars alder ved fødslen, bopæl i landsdele i fødselsåret, boligtype (almen, ejerbolig) i fødselsåret, antal børn i hjemmet i fødselsåret, familiens indkomst og formue året før, forældrenes arbejdsmarkedstilknytning året før fødslen, andelen af akademikere i kommunen samt om børnene har modtaget medicin for ADHD, angst, depression, hjertesygdomme, astma og andre psykiske lidelser, da børnene var 14 år.³

Forskellige metoder har været brugt til at estimere effekten af dagtilbud⁴. I figur 2 ses den estimerede effekt af at gå i dagtilbud som 2-årig på chancerne for at fuldføre afgangsprøverne med mindst 2 i gennemsnit estimeret ved *propensity score matching*. Her sammenlignes børn, der gik i dagtilbud med sammenlignelige børn, der ikke gik i dagtilbud, når man tager højde for den lange række af baggrunds-faktorer.⁵

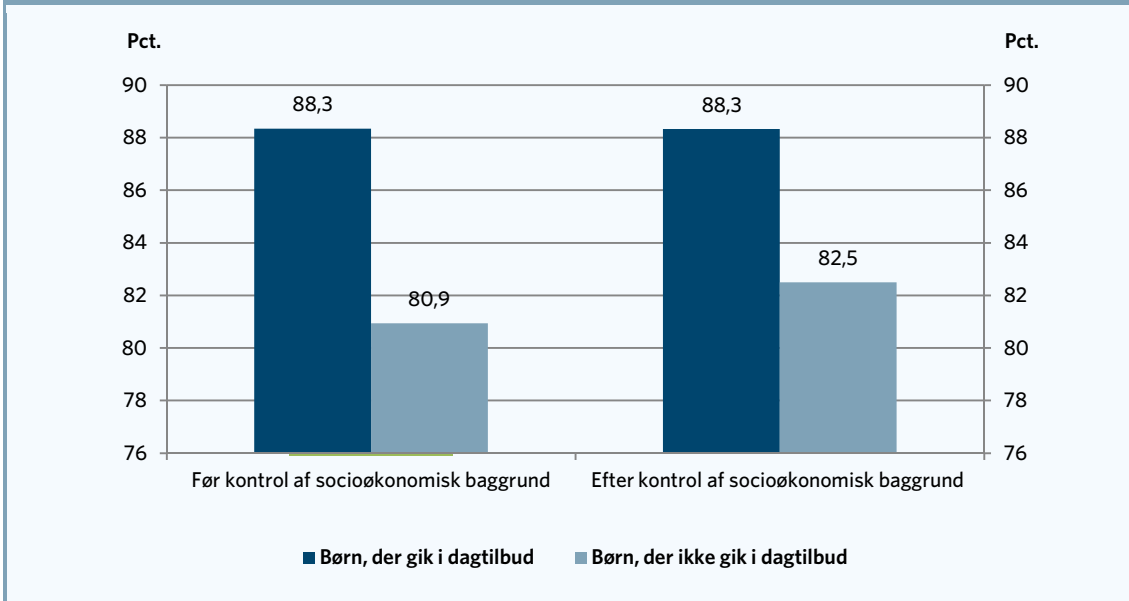
Undersøgelsen viser, at 88,3 procent af de børn, der som 2-årige var indskrevet i et dagtilbud, opnåede et gennemsnit i dansk og matematik på mindst 2,0 ved afgangsprøven i 9. klasse. Blandt børn, der ikke gik i dagtilbud, har færre opnået et gennemsnit på mindst 2,0. Tager man højde for socioøkonomiske baggrundsfaktorer, sygdom m.m. og estimerer forskellen ved hjælp af *propensity score matching*, så er forskellen knap 6 procentpoint, hvilket er vist i figur 2. Figuren viser, at det er vigtigt, at man sørger for at sammenligne børn, der går i dagtilbud, med sammenlignelige børn, der ikke gik i dagtilbud. I gennemsnit klarede 80,9 procent af børnene, der ikke i dagtilbud, at få mindst 2,0 i dansk og matematik, men hvis man ser på børn, der ligner dem, der gik i dagtilbud, så er det 82,5 procent, der opnåede mindst 2,0.

³ Mere om opdelingen i de forskellige medicingrupper kan læses af analysen "Stor forskel i danskernes medicinforbrug" fra 15. oktober 2013.

⁴ Flere metoder er blevet brugt til at undersøge effekten af dagtilbud. Generelt er der ikke stor forskel på resultaterne. En LPM-model er forsøgt estimeret både med og uden instrumentvariable for endogenitet i dagtilbudsvariablen. Testene viser, at der ikke er tegn på endogenitet i dagtilbud, når man medtager alle kontrolvariablene. Derudover viser IV-variablene sig svage (pasningsgaranti og venteliste-data for kommunerne i 1996). Resultaterne i en LPM-model uden IV-estimation ligger på linje med resultaterne af PSM.

⁵ *Propensity score matching* (PSM) hænger på en række antagelser, blandt andet at de børn, der går i dagtilbud, adskiller sig fra børn, der ikke går i dagtilbud ud fra forhold, som vi kan observere og har data for. I denne undersøgelse har vi brugt en lang række variable, der gerne skulle opfange al variationen i, om børn er i dagtilbud eller ej. Det er både direkte forhold som forældrenes arbejdsmarkedsforhold, før barnet blev født, forældrenes uddannelsesstatus, men også boligtype og uddannelsesretning m.m., der måske afspejler forældrenes præferencer/typer.

Figur 2. Estimeret effekt af at gå i dagtilbud på chancerne for at opnå mindst 2,0 i dansk og matematik i folkeskolens afgangsprøve i 9. klasse

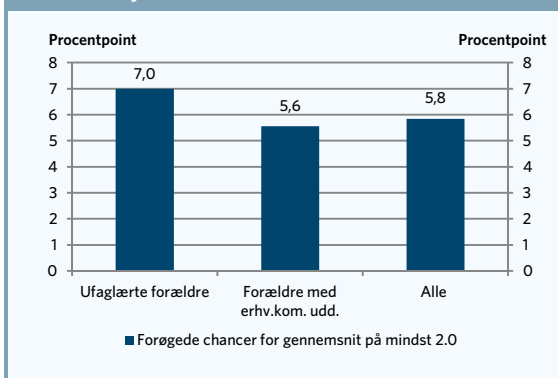
Anm.: Effekten er estimeret vha. PSM på en lang række socioøkonomiske baggrundsfaktorer. I alt indgår knap 13.000 børn i analysen opdelt på, om de var i dagtilbud som 2-årige i 1996. Effekten er målt som chancerne for at fuldføre 9. classes afgangsprøve med mindst 2,0 (ny skala) i dansk og matematik samlet set. Børn, der boede i kommuner, der ikke indberettede til daginstitutionsregisteret, er udeladt af analysen. Effekten er signifikant på 1%-niveau.

Kilde: AE på baggrund af data fra Lovmodellens datagrundlag.

I gennemsnit viser analysen, at chancerne for at afslutte 9. klasse med mindst 2,0 i dansk og matematik forbedres med godt 6 procentpoint. Ikke desto mindre viser det sig, at ufaglærte børn har større glæde af at være passet uden for hjemmet end børn af faglærte og forældre med en videregående uddannelse. Børn af ufaglærte får i gennemsnit forøget chancerne for at opnå mindst 2,0 med 7 procentpoint, mens chancerne forbedres 5,6 procentpoint for børn af forældre med enten en faglært eller videregående uddannelse. Det ses i figur 3A.

Figur 3B viser chancerne for at opnå 2,0 i dansk og matematik for børn fordelt efter forældrenes uddannelse. Her ses det, at de samlede chancer er større for børn af forældre med en erhvervskompetencegivende uddannelse, mens effekten af dagtilbud er lidt større for børn af ufaglærte end børn med uddannede forældre.

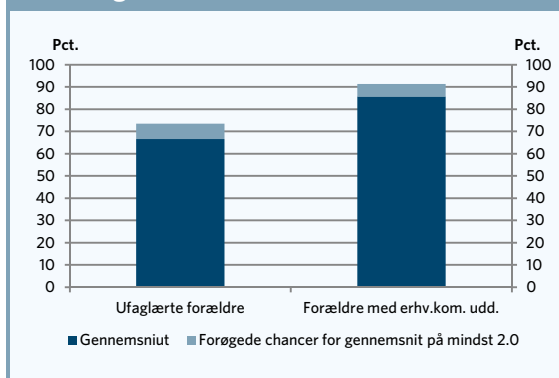
Fig. 3A. Effekt af dagtilbud fordelt efter forældrenes højeste uddannelse

Anm.: Effekten er estimeret vha. PSM på en lang række socioøkonomiske baggrundsfaktorer. Estimationen blandt ufaglærte børn bygger på 2.300 børn, og effekten er signifikant på 5% niveau. Estimationen blandt børn med forældre, der har erhvervskompetencegivende uddannelse, bygger på 10.600 børn, og effekten er signifikant på 1%-niveau.

Kilde: AE på baggrund af data fra Lovmodellens datagrundlag.

Fig. 3B. Chancer for at opnå mindst 2 med og uden dagtilbud

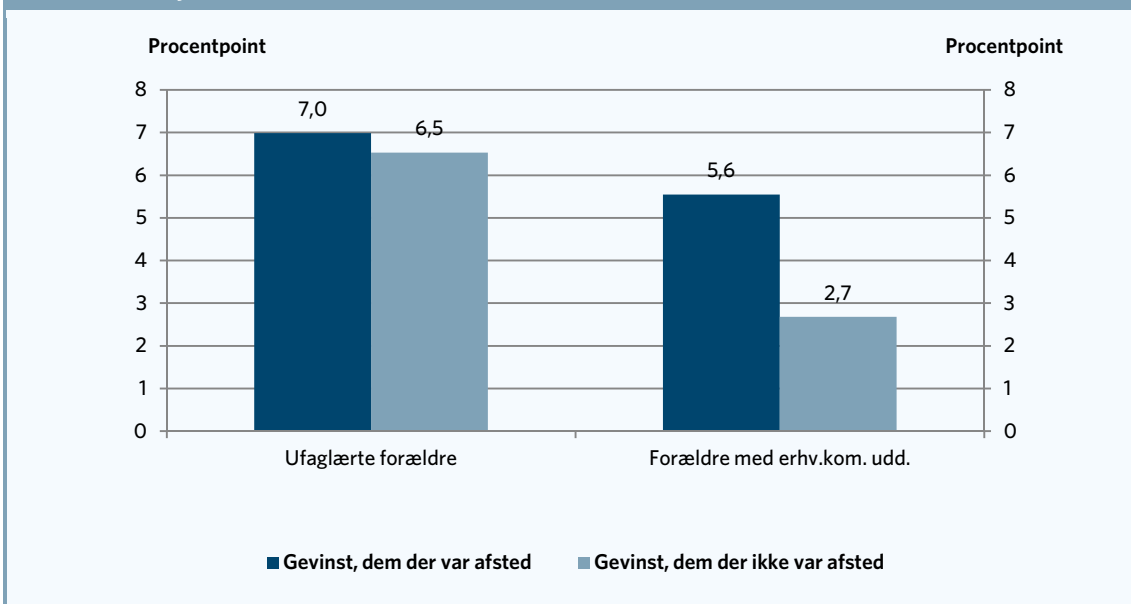

Anm.: Effekten er estimeret vha. PSM på en lang række socioøkonomiske baggrundsfaktorer. Estimationen blandt ufaglærte børn bygger på 2.300 børn, og effekten er signifikant på 5% niveau. Estimationen blandt børn med forældre, der har erhvervskompetencegivende uddannelse, bygger på 10.600 børn, og effekten er signifikant på 1%-niveau.

Kilde: AE på baggrund af data fra Lovmodellens datagrundlag.

En ting er, at vi har set, at de børn, der gik i dagtilbud, havde en gevinst af det. Noget andet er, om de børn, der ikke var indskrevet, også ville have haft glæde af det. Der kan være forskel på effekten af dem, der gik i dagtilbud, og dem, der ikke gjorde. Figur 4 viser, at de børn, der ikke var indskrevet i daginstitution, ville have haft en gevinst af det. Dog er effekten noget mindre end for de børn, der var afsted. Børn af ufaglærte, der var i dagtilbud, fik forbedret deres chancer for at opnå mindst 2,0 i dansk og matematik med 7 procentpoint. Ser man på de børn, der ikke var afsted, så estimeres deres gevinst, ud fra deres baggrundskarakteristika, til at have været på 6,5 procentpoint. Ser man på børn af forældre, der havde en faglært eller videregående uddannelse og ikke var i dagtilbud, så forbedres deres chancer med 2,7 procentpoint. Gevinsten af at sende børn i dagtilbud for børn, der blev passet hjemme, er dermed markant højere for børn af ufaglærte.

Figur 4. Estimeret effekt af dagtilbud fordelt på forældrenes uddannelse og om børnene var indskrevet eller ej

Anm.: Figuren viser effekten på chancerne for at gennemføre 9. klasse med mindst 2,0 i samlet gennemsnit i dansk og matematik ved afgangsprøverne af at være i dagtilbud som 2-årig fordelt på forældrenes højeste uddannelse, og om børnene var indskrevet
 Kilde: AE på baggrund af data fra Lovmodellens datagrundlag.

Som analysen viser, så har det en positiv effekt at sætte tidligt ind. Meget fokus ligger i disse år på folkeskolen og det videre uddannelsessystem, men allerede i de små barneår kan det betale sig at investere i en pædagogisk indsats. Børn, der kommer i dagtilbud, får langt flere stimulanser og begreber i deres hverdag, end de ville have fået derhjemme, hvilket især er vigtigt for børn fra uddannelsesfremmede hjem. Denne analyse dokumenterer, at dagtilbud er et skridt på vejen til at hjælpe unge med at få en uddannelse. Når børn, der har været i dagtilbud, i højere grad afslutter folkeskolen med tilstrækkelige faglige kvalifikationer, så øger det chancerne for at få en uddannelse, og et langt mere stabilt arbejdsliv. AE har dokumenteret, at det er en millionforretning at give unge en uddannelse – både for samfundet og for den enkelte. Hver gang en ung får en uddannelse, så giver det en samfundsmæssig gevinst på 2-9 mio. kr.

Både for børnene, familierne og samfundet vil det derfor være en god ide at sikre, at flere børn fra uddannelsesfremmede hjem kommer i dagtilbud. Den indsats, der ligger i de tidlige barneår, er vigtig for at sikre børn lige muligheder.